

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕКСТУ

УДК 821.161.2.09

КОШОВА Інна Олексіївна, кандидат
філологічних наук, доцент кафедри української
літератури та компаративістики Черкаського
національного університету імені Богдана
Хмельницького
e-mail: koshova_i@ukr.net

КОЛЬОРОВИЙ СВІТ ЕКСПРЕСІОНІСТСЬКИХ НОВЕЛ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА (Стаття 2)

*Початок див. Вісник Черкаського університету.
Серія: Філологічні науки. Черкаси, 2017. №1. Кн. 2. С. 40 – 48).*

У статті досліджується феномен кольору в експресіоністських новелах Василя Стефаника, представлена інтерпретація основних образів-символів, кольорових домінант творів. Здійснена спроба прочитання текстів «під мікроскопом», досліджено семантику та функції колоративів, вказано на важливе значення кольору в розкритті головних тем і проблем творчості В. Стефаника, досліджено колір у зв'язку з трагічним світосприйманням митця. З'ясовано, що колір бере участь у створенні психоемоційного тла подій, є важливим засобом характеротворення, сприяє передачі етапів розгортання внутрішнього конфлікту.

Ключові слова: Василь Стефаник, новела, символ, колір, деталь, семантика кольору, текст, експресіонізм, психологізм, колоратив, колективне несвідоме, потяг до смерті, хроматизм, архетип.

Тему **смерті і страждання людини** продовжує розробляти В. Стефаник і в інших новелах. Так, у новелі «**Сама-саміська**», героїнею якої стала неодноразово присутня в листах В. Стефаника до В. Морачевського баба Тимчиха [див.: 1, 158], очевидно гріхове життя баби («Подобала **хатина** на якусь **закляту печеру з великою грішницею** (тут і далі в тексті підкреслено мною. – І. К.), що каралася від початку світа та до суду-віку каратися буде» [2, 52], – єдиним реченням пояснює зображуване лаконічний у доборі художніх засобів В. Стефаник і в такий спосіб дає ключ до розуміння, чому такою тяжкою є смерть баби (через голод не фізичний, а трансцендентний, духовний, адже не до «кусня хліба і збанятка з водою» тягнеться героїня, а намагається хреститися, проте чорти не дають)) завершується картиною страшною огидної смерті, створенню якої сприяє відповідна кольорова гама («**Кров** потекла, баба схлипала та й умерла. ...**Чорти** перестали гарцювати, лише **мухи** з розкошею лизали **кров**. **Позакервавлювали** собі крильця, і щораз більше їх було у хаті **червоних**. Сідали на **чорні** горшки... та на миски..., що на них були змальовані їзді у **зелених** кабатах... Всюди розносили бабину **кров**» [2, 54]).

Домінуючий **кривавий** («**кров**» ужито 4 рази), **червоний** (названий двічі: «на **червоних** конях», «**червоних** [мух]»), **чорний** (2 рази: «**чорна**, тверда подушка», «**чорні** горшки»), **білий** (2) («**білий** язик»), **зелений** (2) («їзді у **зелених** кабатах»)) кольори, а також образи **чорта**, **чортенят** (символи зла і всіх недобрих починань на землі), **мухи** (у християнстві є символом фізичного й морального розкладу, пов'язані з демонами і символізують зло) створюють відразливу картину страшною смерті, смерті без покаяння. Всі кольори у творі мають негативну семантику: **криваво-червоний** символізує муки, смерть, страждання, рани; **чорний** – «офіційний» колір нечистої сили, символ темряви, зла, смерті, диявола, пекла; світлоносний **білий** у контексті новели також здобуває негативний відтінок («**Мухи** зумкотіли, **різнобарвні світла** волочилися разом із **мухами** по бабі, а вона мляскала губами та **білий язик** показувала» [2, 52]), **зелений** у цьому контексті також постає символом зла, адже образ їзців у зелених мундирах із люльками в зубах, змальованих на мисках, є нечистою силою, що мучить бабу («Відси летіли на бабу їзці. У **зелених кабатах**, із люльками в зубах, на **червоних конях**. Вже

наступали, вже бабі амінь!» [2, 54]), навіть **сонячне світло і барви веселки** підкреслюють усю потворність зображуваного («Крізь шибки падало **світло сонячне. Краски веселки** грали на зморщенім лиці. Страшно було глядіти на бабу у таким **освітленні**» [2, 52]), згадані в порівняннях **саранча, ворони** посилюють негативну семантику («Нараз вилетіла з печі **хмара малих чортенят**. Зависли над бабою, **як саранча над сонцем** або **як турма ворон над лісом**. Впали потім на бабу» [2, 52]).

Зовсім інша смерть із протилежною кольоровою гамою і образністю відтворена в новелі «Скін», яку В. Стефаник (як сам стверджував) писав біля вмираючої мами: «Не можу лишити мами, бо вмирає [...] Забагає **усіх наймитів, що в нас служили** від давен-давна, і ціла їх хата повна. А мама до них гладкими, майже декламаторськими словами **говорить, аби її простили усі провини**. Каже, що завтра вмере. Найбільшу потіху має з отої **громадки дівчаток, що десь на подвір'ю стоять з чічками і білу смерть прогонять**. Каже, що **хмара очий отих дівчаток** відвертають її бажану смерть. Галуцинації» [див.: 1, 236, 264] – про каяття і дітей-ангелів із квітами прочитаємо і в тексті новели.

Герой В. Стефаника «тримається» і боїться згубити **світло каганця**, яке його «випроваджує» з того світу («А той другий світ був болючо дивний. І нічим Лесь не міг спертися тому світові, лише одними очима» [2, 113 – 114]). Ця художня деталь (каганець, що то втікає, то знову показується) створює враження ілюзорності зображуваного, розмитих «меж» потойбіччя/посейбіччя, спогади героя, як кадри кінострічки, зринають, «розмежовані» світлом каганця, яке герой ловить «блискучими, змученими» очима і боїться впасти в «**невидінний світ**» [2, 114]. Як за життя, так і перед смертю герой В. Стефаника нерозривно пов'язаний зі своєю землею і працею, яка є сенсом його життя, людина тут має глибинне, непідкреслене відчуття болів і страждань своєї землі і ніби «тримається за руки» зі своїм полем, рослиною, волами, малою комахою, навіть спрагу вони відчують разом («**Поле рівне, далеке, під сонцем спечене**. Воно **води просить**, дрожить і всіляке **зілля** до себе клонить, аби з нього **води напиться**. **Він оре** на ниві і руками чепіг не може вдержати, бо **палить його спрагнота** у горлі. І **волів палить**, бо ротами вогку землю риють. Руки від чепіг відпадають, він **падає на ниву**, а вона його **на вуголь спалює**... «І не раз та й не два я **на полі без води погивав**, у Бога все записано!»» [2, 114]). Оця гармонійність і єдність людського життя і життя природи підкреслена В. Стефаником навіть у першому реченні новели: «Як **глуха осінь настала**, як з ліса **все листя опало**, як **чорні ворони** поле вкрили, та тоді до старого Лесья прийшла смерть» [2, 113]. Пізня осінь – час умирання, повільного згасання, перехід до зимового сну всієї природи, а відтак і людини, яка є її часткою і підпорядковується всім її законам («Бо й **ти – насінина, кинута з неба**» [3, 92], – писав у своїх заповідях 104-річний карпатський мудрець). А ще – людина хоче все доробити, а тоді вже й умирати (старий Лесь вмирає, коли всю польову роботу скінчено: «глуха осінь настала»).

Герой В. Стефаника помирає в оточенні дітей («Перед ним на землі сини і доньки покотом поснули, не могли стільки ночей не спати» [2, 114]), і хоча вони поснули (ця деталь підкреслює, що перед лицем смерті людина завжди постає сама), Лесь усе ж таки не самотній. Не чорти, як у новелі «Сама-саміська», а діти-ангели з квітами («Він видить на подвір'ю багато **малих дівчат**, кожна в руці жмінку **квіток** тримає. ...**Хмара очей, синіх, і сивих, і чорних**. Та хмара пливе до його чола, **гладить** його і **простуджує**... «Аді, це **ангели** перед смертею показуються»» [2, 114]), небіжка мама («Мама із того світа має прийти та й над своє дитини має заплакати. Таке Бог право їм надав» [2, 115]) приходять до нього в останні миті життя. Помираючи, Лесь згадує свої гріхи (обіцяв дзвін купити, «аби по селу вогонь вістив», і не зміг виконати обіцяного, а тепер «горлаті дзвони над ним дзвонять», «дзвоніві серця відриваються від них, і падають йому на голову, і ранять...» [2, 115]; не дав заробленого ячменю Мартинові, і тепер снопи падають і закидають Лесья, остюки лізуть у рот, «Палить **червоними** іглами, ...і пече пекельним **огнем**», «...той ячмінь мені смерть робить» [2, 115]) і кається («Прости мені, Господи милосердний» [2, 115]).

Відтак настає зовсім інша, ніж у новелі «Сама-саміська», смерть, не жахливо-огидна, відразлива, а легка, смерть як перехід: героя обгортає **біла** плахта («До хати всотується **біла** плахта... Ясно від неї, як від **сонця**. Плахта його уповиває, як **маленьку дитину**... Йому **легонько, легонько**. ...Вітром довкола шиї облітає й обсотує, обсотує...» [2, 115]). Оте всотування/уповивання білої плахти прочитується і як *символ дороги* – світлої, ясної, якою душа піде назад до Бога, і як чистоти, непричетності до зла і нової невинності людської душі, яка повертається туди, звідки прийшла в це земне життя.

Отже, кольорова гама новели «Скін» **чорно-червоно-біло-синьо-сива (чорні ворони, [очей] чорних, чорний** язик, **червоними** іглами, **біла** плахта, [очей] **синіх, [очей] сивих**). На рівні словесно-художніх образів з'являється ще й **жовтий колір** (слова «осінь настала», «листя опало», «сонцем спечене», «снопи ячмінні», «остина», «ячміль»); **чорний** асоціюється з «гарячою смолою»; **червоний** з'являється в уяві від слів «палить», «спалює», «пече пекельним огнем», «каганець», «вогонь»; кольорові асоціації викликають слова «блискучими», «невидінний світ», «[очі] безсвітні», «земля», «квіток», «зілля», «ясно». Таким чином, у новелі «Скін» маємо приклад «позитивної віталізації смерті» (В. Пахаренко), яка «настає по тому, як страждання примушує людину пізнати себе саму, вглибитися у все своє попереднє життя, відчувати вину і покаятися» [4, 247]. «Умирати би кожному, **смерть не страшна**, але довга лежача – ото мука» [2, 113], – каже В. Стефаник. Отже, не криваво-чорні відтінки, як у новелі «Сама-саміська», або криваво-вогняні, як у «Палієві», а білий як символ покаяття, очищення, прощення закінчує новелу «Скін» і, незважаючи на майже традиційно трагічну для В. Стефаніка кольорову гаму, у цьому тексті маємо її позитивну семантику.

Новела «**Камінний хрест**» особлива у творчому доробку В. Стефаніка. І в цьому тексті митець показує нерозривний зв'язок людини зі своєю землею, худобою, рослиною, усією природою, нероздільну одність і глибинне відчуття/співпереживання страждань, болів, смутку своєї землі як власних. Іван Дідух і його кінь працюють однаково тяжко («**Коня запрягав** у підруку, **сам себе в борозну; на коня мав ремінну шлею** і нашільник, **а на себе** Іван **накладав малу мотузьяну шлею**», «То як тягнули снопи з поля або гній у поле, то **однако і на коні, і на Івані жили виступали...**», «**І кінь, і Іван держалися крепко...** Бігли в долину і лишали за собою сліди коліс, копит і широчезних п'ят **Іванових**. Придорожнє зілля і бадилля гойдалося, ...і скидало росу на ті сліди» [2, 63 – 64]). Іван за весь вік тяжкої праці «зрісся» зі своїм горбом, невидимими нитями був прив'язаний до нього і «банував» за ним найбільше («Коби-м міг, та й би-м го в пазуху сховав, та й взяв з собою у світ. ...за тим горбом таки ніколи не перебаную», «...та й умирати буду, та й буду го видіти. Все забуду, а його не забуду» [2, 73 – 74]), через «хибу в поясі» став і зовні схожий на свого горба, навіть тіні схилоного Івана і його горба автором «накладаються» одна на одну, горб названий велетнем і Іван – велетень («На тім горбі копали жінки пісок, і зівав він ярами та печерами під небеса, як **страшний велетень**», «Не раз, як заходяче сонце застало Івана наверху, то несло **його тінь із горбом разом** далеко на ниви. По тих нивах залягала **тінь Іванова, як велетня, схилоного в поясі**. Іван тоді показував пальцем на свою тінь і говорив горбові: – Ото-с ні, небоже, зібгав у дугу!...» [2, 66 – 67]). Розрив із рідною землею настільки нестерпний/немислимий для головного героя новели, що він мало не заподіює собі смерть, а усвідомлюючи такі неминучість розлуки, ставить собі й дружині хрест на своєму горбі, просить, аби односельці не минали його горба й хреста і кропили «хрест свіченув водицев» [2, 74].

Подібний стан глибинного душевного роздвоєння переживає ліричний герой О. Олеся в поезії «Коли я вмер...», знає, що душа його похована на Батьківщині, а на чужині блукає лише його тіло, оболонка, і плаче/заздрить «мертвому мені», котрий покоїться в рідній землі. Так само і в «Камінному хресті» герой розуміє, що лише тіло його поїде на чужину, а душу свою він «поховав» на своєму горбі, і тут, у рідній землі, вона буде спочивати, тому й ставить хрест (символ Дерева Життя; «світової осі»; поєднання двох протилежностей: позитивного з негативним, вищого з нижчим, життя та смерті; страждань, муки, боротьби; світла; перемоги

життя над смертю; перетину Небесного і земного; спасіння через страждання [5]) із власним іменем й іменем своєї дружини («Видиш, стара, **наш хрестик?** Там є відбито **і твоє намено**. Не біси, є **і мос, і твоє...**» [2, 77]).

Камінний хрест, поставлений Дідухом, як видається, має ще один закодований смисл. В. Стефаник порівнює з каменем самого Івана. Під час прощальної промови перед гостями він **«каменів, бо слова не годен був заговорити»** [2, 67], **«сльоза котилась по лиці, як перла по скалі»** [2, 74], В. Стефаник зіставляє його з викинутим із води каменем: **«То як часом якась долішня хвиля викарбуть великий камінь із води і покладе його на берег, то той камінь стоїть на березі тяжкий і бездушний. Сонце лупає з нього черепочки давнього намулу і малює по нім маленькі фосфоричні звізди. Блимає той камінь мертвими блисками, відбитими від сходу і заходу сонця, і кам'яними очима своїми глядить на живу воду і сумує, що не гнітить його тягар води, як гнітив від віків. Глядить із берега на воду, як на утрачене щастя. Отак Іван дивився на людей, як той камінь на воду»** [2, 67 – 68]. Отим «утраченим щастям» для Івана був його край, його земля і його горб, де він звичував свій вік, і хоч як тяжко він працював і поклав своє здоров'я на тому горбі, а все ж Іван, як той камінь, що сумує за тягарем води, сумує за своїм горбом. Без води камінь стає мертвим (**«Блимає той камінь мертвими блисками»**), маємо антитезу «мертвий камінь – жива вода»: такою живою водою для Івана Дідуха є рідна земля, тільки на ній і у вічній турботі про неї він здобуває силу і цілісність (навіть у портретній характеристиці автор називає землю: **«лице задрожало, як чорна рілля під сонцем дрожить»** [2, 73]), без неї, поза нею, відірваний від неї, він втрачає цілісність, силу, мертвіє і врешті приречений на загибель. Саме це й прочитується в символіці каменя, який є «містичним вмістилищем життєвої сили» [6, 53], символом буття, означає міцність і гармонійне примирення з самим собою. «Круглий камінь символізує єдність і силу, будучи ж роздробленим – розчленування, психічне роз'єднання, немічність, смерть і зникнення» [7, 236].

Знову цитую карпатського мудреця, бо слова ці, як видається, цілком відповідають суті Стефаникової новели, і таким міг би бути смисл камінного хреста, поставленого Іваном Дідухом: **«Поховайте мене там, де і всіх ховають. Я намагався бути таким, як усі. Камінь на могилі не обтяжить мене, бо я і сам був камінцем, що котився по цій землі, аби не порости мохом**. Звичайно, добре б не щербити камінь різними написами. Та коли вже хочете віддати шану звичаєву, то вибийте на тому камені слова від мене: **«Дякую тобі, Боже, що я жив на цьому світі»** (підкреслення автора книги. – І. К.)» [3, 105]. Отже, тільки на своїй землі камінь-Іван перебуває в гармонії з самим собою, відірваний від неї (витягнений із води), втрачає силу, губить власну душу («на березі **тяжкий і бездушний**»), гине.

Про «камінну» міць героя говорять й інші порівняння у творі: «рука Івана обвивалася сітею **синіх жил**, як ланцюгом із **синьої сталі**» [2, 64], **«Потряс сивим волоссям, як гривую, кованою зі сталевих ниток»** [2, 68]). А ще в його портреті – **«добрі сиві очі»**, **«[Іван] в цайговім сивім одінню»**. Отже, лише два кольори (**синій і сивий**) уживає письменник, характеризуючи свого героя. Головний символ **синього** кольору – божественність, таємність, святість, благородство і духовна чистота, постійність, відданість, досконалість. Однак **синій** – антипод червоного і жовтого, символів життя, радості, цвітіння. **У тілі ж людини синій і блакитний хороші тільки як колір очей** (про це: [8]). **Сивий** – знак мудрості, якогось вищого знання, важкого життєвого досвіду. Проте, якщо в Івана **«сиве волосся, як грива, кована зі сталевих ниток»**, то в його дружини – **«сиві кіски»**, що викликають асоціативний ряд слів: старість, немічність, жалість. **Сивий** означає також «давнину», «печаль», «втому» [5], **«сивина – це знак наближення смерті»** [8] – саме таке значення «сивого одягу» Іванового **«прочитується»** в останній частині новели: **«Він ішов зі старою, згорблений, в цайговім сивім одінню, і щохвилини танцював польки»** [2, 77].

Ще в цій новелі використовує автор **чорний, срібний, білий і жовтий** кольори: **«не покинь ні ніколи чорним кавалком хліба»** [2, 73], **«котре чорний, то як сріблом посипав по чорну, а котре білий, то як маслом сніг помастив»**, **«[слова], як жовте осіннє листя, що ним вітер гонить по замерзлій землі»** [2, 75], **«син побілів»** [2, 76]. З **жовтим** кольором

асоціюються слова: «снопи», «пісок», «жовч», «кості» («кості дрихлаві»), «пшениця», «солома». З червоним – слова «сонце», «вогонь» («Сонце пражить, але не пражить, аж вогнем сипле» [2, 66]). Чорний викликають слова «поле», «земля», «ніч», «тінь». Зелений постає в уяві від слів «зілля», «бадилля», «трава» («тверді кицьки трави» [2, 66]), білий – від слів «перла», «сніг». Отже, основні кольори новели «Камінний хрест» сивий (4), чорний (3), синій (2), білий (2), вогняний (1), жовтий (1), срібний (1). Словесно-художні образи доповнюють названу кольорову гаму новели.

Список використаної літератури

1. Горак Р. Кров на чорній ріллі: Есе-біографія Василя Стефаника. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 608 с.
2. Стефаник В. Кенові листки: Оповідання. Київ: Дніпро, 1987. 237 с.
3. Дочинець М. Многії літа. Благії літа. Мукачево: Карпатська вежа, 2011. 144 с.
4. Пахаренко В. Українська поетика. Черкаси: Відлуння-плюс, 2002. 320 с.
5. Потапенко О., Дмитренко М., Потапенко Г. та ін. Словник символів. Київ: Народнознавство, 1997. URL: <https://studfiles.net/preview/5252915/> (дата звернення: 19.03.2016).
6. Энциклопедия символов. Москва: Издательство АСТ; Харьков: Торсинг, 2003. 591 с.
7. Керлот Х. Словарь символов. Москва: REFL-воок, 1994. 608 с.
8. Символика цвета URL: sangharussia.ru/library/...materialy/glava-1-simvolika-tsveta (дата звернення: 21.05.2017).

References

1. Gorak, R. (2010). *Blood on the black arable Land: Essay biography of Vasyl' Stefanyk*. Kyiv: Academy (in Ukr.).
2. Stefanyk, V. (1987). *Maple Leaves: stories*. Kyiv: Dnipro (in Ukr.).
3. Dochinets, M. (2011) *Many years. Good times*. Mukachevo: Carpathian Tower (in Ukr.).
4. Paharenko, V. (2002) *Ukrainian poetics*. Cherkasy: Echo-Plus (in Ukr.).
5. Potapenko, O., Dmytrenko, M. et al. (1997). *Dictionary of Symbols*. Kyiv: Cognitive science. URL <https://studfiles.net/preview/5252915/> (in Ukr.).
6. Encyclopedia of symbols. (2003). Moscow: Publishing house AST; Kharkiv: Torsing (in Russ.).
7. Kirlot, J. (1994) *Dictionary of Characters*. Moscow: REFL-book (in Russ.).
8. Symbol of color. URL: sangharussia.ru/library/...materialy/glava-1-simvolika-tsveta (in Russ.).

KOSHOVA Inna Oleksiyivna

Bohdan Khmelnytsky National University
at Cherkasy, the docent of the Department of
Ukrainian Literature and comparative studies
e-mail: koshova_i@ukr.net

THE COLOR WORLD OF THE EXPRESSIONIST SHORT STORIES BY VASYL' STEFANYK (THE ARTICLE 2)

Introduction. In the reading process of the short stories by Vasyl' Stefanyk the idea on the combination of artistic word, painting and weaving crafts is appearing. V. Van Gogh as a forerunner of expressionism is called the pictorial correspondence of Stefanyk's prose. The picturesque whining of his literary works is generally vague, minor, but created like the painter's masterpieces of the famous Dutch artist, thanks to the very carefully selected «thread of color», «hidden» color base. Coloratives and words associated with the color only in the literary works of this expressionist writer are «put» into a single ornament like multicolored threads (for example, color «pattern» of V. Stefanyk's short story «Blue book» – blue – green – black – white – green – transparent blue – dark – blue; there are only two colors such as bloody and blue in the short story «In the tavern»; there are the same colors in the short story «Les' family name»; unpretentious color knitted is presented in the short story «Mother's Son»: red – white – blue). In recent years researchers increasingly appeal to finding out the phenomenon of color in the literature. However, despite the considerable number of respectable works devoted to the study of the literary works by V. Stefanyk, the color palette of literary works of the Ukrainian writer needs to be further studied.

Purpose is to analyze in detail color gamma of the short stories by Vasyl' Stefanyk, to reveal author's «presence» in each color image, to determine the emotional state of the writer in different periods of life and literary biography by color dominants.

Results. The color gamma of literary works by V. Stefanyk is directly symbolic. So, in the novella «Exit from the village» bloody red color as tragic and the painful one foretells the death of a «young

man». Farewell to the recruiter resembles farewell to the dead. Only four colors as blood, copper, gold and deadly paleness are conveyed by V. Stefanyk a tragedy of farewell to his son, who was taken into recruits, and the foreboding of his inevitable death.

The theme of death / suicide is leading in the literary works by V. Stefanyk and has distinct signs of autobiographicalism (novellas «Exit from the village», «Struggle», «Basarabians»). The color scheme of the short story «Struggle» is simple and painful-tragic, created by bloody, white, gray, blue and black colors. In the novella «Basarabians» V. Stefanyk literally explores the problem of guilt and punishment. The attraction to suicide, caused by the impetus of the collective unconscious, is from the standpoint of chromatism represented by black color as the color of unconscious, death, sleep, darkness, obscuration of consciousness. The whole story in the novella is represented by six colors and shades: the dominant color is tragic black, used eight times in the text; green color mentioned three times has a positive semantics of youth, fertility of the fields, beauty, joy, affirmation of life, hope for the continuation of the family that is all things why Basarabians can't rejoice; white and its shade of gray, twice and thrice taken accordingly; brown and smelly one time. The theme of suicide in the literary works by V. Stefanyk indicates the presence of the «intensified desire to death», and the psychobiography of the writer helps to understand / disclose better the hidden motives of suicide of his characters. A symbol of the road is revealed in most of the short stories and letters by Stefanyk. It is always a road of painful suffering, difficult test, eternal separation, sadness, loneliness, pain.

Originality. Thus, it becomes clear the mechanism of action of mental processes in the human soul and the emergence of the archetype of destiny in the artistic nature of Vasyl' Stefanyk who felt the effect of powerful transcendental forces, sorrow and tragic attitude never left him. His own life was seen in his gray and black colors, even his soul was identified by him with a gray and black moto, which is repeatedly mentioned in the letters. Stefanyk believed that fate haunts him. The archetype of fate, therefore, appears in the creative nature of the writer on the basis of the original schemes received as a spiritual heritage from all mankind, the Ukrainian nation and the Basarabians genus.

Conclusion. Thus, the article deals with the color phenomenon in Vasyl' Stefanyk's expressionist novellas, presents the interpretation of basic images-symbols, color dominants of his literary works. The attempt of reading texts «under the microscope» is realized, semantics and functions of coloratives are studied, the important value of color in revealing of the main themes and problems of Stefanyk's literary works is accented, color due to the tragic perception of the writer is studied. It was found out that color is involved into the creation of a psycho-emotional background of events, it is an important means of characterization, facilitates transferring of the stages of the deployment of an internal conflict.

Key words: Vasyl' Stefanyk, novella, symbol, color, detail, semantics of color, text, expressionism, psychology, colorative, collective unconscious, desire to death, chromaticity, archetype.

Одержано редакцією – 2.04.2018 р.

Прийнято до публікації – 17.04.2018 р.

УДК 82-31 Нечуй-Левицький

МУРАВЕЦЬКА Ярослава Сергіївна,
аспірант Інституту літератури
імені Т. Г. Шевченка
e-mail: nesvidoma_alisa@ukr.net

ВІЗУАЛЬНЕ ТА СЛОВЕСНЕ: ЗАУВАГИ ЩОДО СТАТТІ ІВАНА ФРАНКА «ЮВІЛЕЙ ІВАНА ЛЕВИЦЬКОГО (НЕЧУЯ)»

У статті проаналізована візуальність як складова стилю Нечуй-Левицького в руслі полеміки зі статтею Івана Франка «Ювілей Івана Левицького (Нечуя)». Об'єкт дослідження – повість «Причеп», предмет – візуальні образи, а саме: портрети, пейзажі, інтер'єри, а також вияви підсвідомого – сни та передчуття. Основний акцент – на функціонуванні візуальних компонентів, на участі їх у архітектоніці твору та формуванні ідеї твору. Так завдяки портретам Іван Нечуй-Левицький увиразнює та деталізує різницю між різними станами та націями, починаючи від зовнішнього вигляду, одягу, манер і закінчуючи способом життя.